

1 Conceptes bàsics de la Incapacitat Temporal

Què és la incapacitat temporal (IT)

És la situació en què un treballador o treballadora està impedit per treballar temporalment per un problema de salut que precisa assistència sanitària de la Seguretat Social (SS), fet que dóna dret a una compensació econòmica que té com objectiu cobrir la manca d'ingressos produïda per deixar de treballar. El document que acredita que el problema de salut impedeix treballar és el comunicat mèdic de baixa.

Qui té dret a la prestació per IT

Els treballadors i treballadores assalariats integrats en el règim general de la SS¹ que reuneixin els següents requisits

- ◆ Estar afiliats i en alta o en situació assimilada a l'alta mentre rebin assistència sanitària de la SS i estiguin impedit per treballar.
- ◆ Tenir cobert un període de cotització mínim
 - Malaltia comuna: 180 dies en els 5 anys immediatament anteriors.
 - Accident (comú o de treball) i malaltia professional: no és necessari.

Quines situacions protegeix

- ◆ Les degudes a malaltia (comuna o professional) i a accident (de treball o no) mentre el treballador estigui impedit pel treball i rebí assistència sanitària.
- ◆ Els períodes d'observació per malaltia professional (quan només hi ha símptomes i signes sospitosos de la patologia i cal allunyar el malalt de les possibles causes) en els què es prescriu la baixa en el treball.

Durada de la IT

- ◆ Temps màxim que pot durar una IT
 - 12 mesos prorrogables 6 més quan es presumeixi que durant aquesta pròrroga és

possible l'alta mèdica per curació. Total = $12+6 = 18$ mesos.

- En cas de períodes d'observació per malaltia professional 6 mesos prorrogables per 6 més quan s'estimi necessari per a l'estudi i diagnòstic de la malaltia. Total = $6+6 = 12$ mesos.
- ◆ Pròrrogues
 - Si no hi ha alta mèdica i no hi ha possibilitat de millora. Quan s'extingeixi el període màxim de 18 mesos l'Institut Nacional de la Seguretat Social (INSS) examinarà necessàriament, en el termini màxim de 3 mesos, l'estat de la incapacitat a efectes de la seva qualificació, en el grau que correspongui, com a invàlid permanent. Total = $18+3 = 21$ mesos.
 - Si no hi ha alta mèdica però si hi ha possibilitat de millora. Quan la situació clínica fes aconsellable demorar la qualificació, es podrà endarrerir per un període en cap cas superior a 30 mesos a comptar des de la data d'inici de la IT. En aquest cas és necessari que els serveis mèdics de l'INSS dictaminin prèviament la conveniència d'endarrerir la qualificació de la incapacitat permanent. Total = $18+12 = 30$ mesos.

Quan s'acaba la IT

- ◆ Quan es produeix l'alta mèdica (sigui per curació sigui per declaració d'invalidesa permanent).
- ◆ Quan transcorre el termini màxim establert.
- ◆ En el cas que es reconegui la pensió de jubilació.
- ◆ En el cas que es produeixi la mort del treballador.

Quan es pot perdre el dret a la prestació

- ◆ Per actuació fraudulenta del beneficiari.
- ◆ Per treballar per compte propi o aliè durant la percepció de la prestació.
- ◆ Per rebutjar o abandonar el tractament sense causa justificada.

¹ En aquest document només es fa referència a aquest règim de la Seguretat Social, altres règims menys freqüents (autònoms, especial del mar, especial agrari,...) tenen regulacions específiques.

2

IT per contingència laboral i IT per contingència comuna

Què són les contingències laborals

- ◆ Les degudes a accidents de treball o malalties professionals.
- ◆ Assistència sanitària: poden realitzar-la les Mútues d'accidents de treball i malalties professionals de la Seguretat Social (MATMPSS), la SS o les empreses autoasseguradores². La situació més freqüent en la pràctica és que les MATMPSS són les responsables d'aquesta activitat.
- ◆ Gestió de la prestació: la gestió correspon a la mateixa entitat que efectua l'assistència sanitària, bàsicament doncs, les MATMPSS.
- ◆ La baixa i alta mèdica les dona l'entitat que assumeix la contingència.

Què són les contingències comunes

- ◆ Les degudes a accidents i malalties no laborals.
- ◆ Assistència sanitària: la prestadora principal d'aquesta activitat és la SS. Les empreses autoasseguradores que han assumit aquestes contingències també ho poden fer, i les MATMPSS que gestionen la IT comuna poden fer-ho amb dues limitacions: només a partir del dia 16 de la IT i només amb el consentiment del pacient.
- ◆ Gestió de la prestació: la pot fer la SS o la MATMPSS, de manera que en el primer cas és la mateixa entitat la que realitza l'assistència i el control de la prestació, mentre que en el segon una fa l'assistència sanitària (SS) i una altra controla la prestació (MATMPSS). Les empreses autoasseguradores que donen assistència sanitària també gestionen la prestació de la IT.
- ◆ La baixa i l'alta mèdica només la pot donar el metge o metgessa de la SS; la MATMPSS pot fer una proposta d'alta però no la pot donar directament.

Importància de classificar correctament la IT

Que una IT conseqüència d'un problema de salut laboral sigui catalogada com a tal i no com un procés comú té implicacions a diferents nivells. En destaquem algunes:

- ◆ Efectes directes pel pacient
 - La prestació econòmica per IT laboral és superior. En una IT comuna es percep el 60% de la base reguladora des del dia 4 fins el dia 20 de la baixa, i el 75% a partir del dia 21. En una IT per accident de treball o malaltia professional és un 100% el primer dia i un 75% a partir del dia 2 de la baixa.
 - Els medicaments que calguin pel tractament són gratuïts en el cas d'una IT laboral.
 - Si el procés derivés en una incapacitat permanent el càlcul de la prestació és més favorable en el cas d'un problema de salut laboral.
- ◆ Efectes pel sistema sanitari
 - La correcta catalogació del procés subjacent a la IT permet assignar la càrrega assistencial i el cost de la prestació a qui pertoca.
 - Un accident de treball o una malaltia professional són en darrer terme una senyal d'alerta sobre una fallada del sistema de prevenció. Si aquesta senyal es qualifica de trastorn comú, no relacionat amb la feina, es perd aquesta funció de vigilància.

Determinació de contingència pel Centre de Reconeixements i Avaluació Mèdica (CRAM)

Una de les activitats del CRAM és determinar el caràcter comú o professional del trastorn que ha originat la IT. Per això cal demanar una determinació de contingència seguint la instrucció 14/1998 de l'Institut Català de la Salut (ICS). El CRAM emet un informe i dictamen mèdic preceptiu encara que no vinculant que tramet a l'INSS que serà qui en darrer terme decidirà el tipus de contingència.

² Les empreses autoasseguradores són empreses que col·laboren amb la Seguretat Social assumint l'assistència sanitària i la gestió de la prestació dels seus treballadors i treballadores en IT. Poden assumir les contingències professionals, les comunes o ambdues.

En què consisteix la gestió de la IT comuna per part de les MATMPSS

Des de l'any 1995 les MATMPSS poden realitzar la gestió de la prestació econòmica de la IT per contingència comuna dels treballadors i treballadores de les empreses que així ho concertin. Serà la mateixa MATMPSS que efectua l'assistència sanitària i la gestió de les IT laborals i ho farà per a tot el personal de l'empresa. En aquesta situació, doncs, l'assistència sanitària del problema de salut (comú) i la gestió de la prestació l'efectuen entitats diferents: la primera la SS i la segona la Mútua. Les Mútues concertades per fer aquesta gestió de la IT comuna tenen els mateixos drets que la SS excepte la possibilitat de donar l'alta mèdica.

Què assumeix la MATMPSS quan fa la gestió de la prestació

- ◆ El pagament de la prestació econòmica en lloc de l'INSS.
- ◆ El cost de les gestions administratives en relació amb aquestes prestacions.
- ◆ El cost dels controls mèdics de comprovació de la IT.

Principals funcions de la MATMPSS respecte la gestió de la IT comuna

- ◆ Gestió de la prestació econòmica a partir del dia 16 de la IT, en lloc de l'INSS.
- ◆ Assistència sanitària a partir del dia 16 de la IT si el treballador dóna el seu consentiment.
- ◆ Revisió de l'estat de salut del treballador mentre duri la baixa, a la què el treballador no es pot negar.
- ◆ Possibilitat de fer una proposta d'alta mèdica a la Inspecció de la SS (no pot donar l'alta directament).
- ◆ Possibilitat d'anular i suspendre el pagament de la prestació econòmica si no es compleixen el període de carència, l'alta a la SS o estar al corrent de cotització.

Característiques de la revisió mèdica que poden efectuar les MATMPSS en el procés de gestió de la IT comuna

- ◆ A partir del dia 16 de la IT la MATMPSS pot disposar que els treballadors que es trobin en aquesta situació siguin reconeguts pels seus serveis mèdics.
- ◆ Si el treballador es nega a fer la revisió la Mútua pot fer una proposta d'alta.
- ◆ Límits de la revisió mèdica
 - Només a partir del dia 16 de la baixa.
 - Garantia de confidencialitat de les dades mèdiques que no podran ser utilitzades amb finalitats discriminatòries ni en perjudici del treballador, ni per a altres finalitats diferents del control dels processos d'IT
 - La revisió només pot servir pel control de la IT i s'ha de basar en les dades que fonamenten el comunicat mèdic de baixa, els de confirmació i els específics dels darrers reconeixements i dictàmens realitzats pel personal mèdic de la SS i/o Mútua.
 - Es pot realitzar en el domicili del treballador només si ho accepta voluntàriament, en les instal·lacions de la Mútua, de l'empresa o altres adequades per a la realització de la revisió.

Condicions de la proposta d'alta que poden fer les MATMPSS

- ◆ Es podrà efectuar quan la MATMPSS consideri que el treballador pot no estar impedit pel treball tenint en compte la informació dels comunicats de baixa, de confirmació, informe mèdic complementari i informe de control, i sempre previ contacte amb el malalt.
- ◆ La MATMPSS ha de trametre la proposta a la Inspecció mèdica que l'liurarà al metge corresponent de la SS.
- ◆ El metge té un termini de 10 dies per confirmar la baixa mèdica assenyalant les atencions o controls mèdics accessoris o bé admetre la proposta i expedir el comunicat d'alta.

- ◆ En cas de silenci o discrepància mèdica, la Inspecció mèdica pot acordar la confirmació de la baixa o bé l'alta mèdica immediata, decisió que comunicarà a la Mútua en un termini de 5 dies.
- ◆ Una alta mèdica es pot impugnar mitjançant reclamació prèvia en via administrativa en els 30 dies següents, adreçada al director provincial de l'INSS. Davant una resposta negativa o inexistent es pot acudir a la via judicial.

Bibliografia

- Las mutuas de accidentes de trabajo y enfermedades profesionales. Guía sindical. Departament de Salut Laboral de CCOO [accedit 2002 setembre 16]. Disponible a: <http://www.conc.es/slaboral/pdf/guiamutues.pdf>
- Legislació sobre Incapacitat temporal [accedit 2002 octubre 14]. Disponible a: <http://www.midat-mutua.es/catala/frame2c.html>
- El Centre de Reconeixements i Avaluació Mèdics [accedit 2002 setembre 20]. Disponible a: <http://www.acmat.org/Manual-IT/O1cram.htm>
- Text Refós de la Llei General de la Seguretat Social. Reial Decret Legislatiu No. 1 (Juny 20, 1994).
- Llei de Mesures Fiscals, Administratives i de l'Ordre Social. Llei No. 42 (Desembre 30, 1994).
- Text refós de la Llei de l'Estatut dels Treballadors. Reial Decret Legislatiu No. 1 (Març 24, 1995).
- Desenvolupament de la Llei 42/1994, de 30 de desembre, de Mesures Fiscals, Administratives i de l'Ordre Social respecte incapacitats laborals. Reial Decret No. 1300 (juliol 21, 1995).
- Reglament de col·laboració de les Mútues d'Accidents de Treball. Reial Decret No. 1993 (Desembre 7, 1995).
- Aplicació i desenvolupament del Reial Decret 1300/1995, de 21-7-1995, sobre incapacitats laborals del sistema de la Seguretat Social. Ordre Ministerial (gener 18, 1996).
- Llei de Mesures Fiscals, Administratives i de l'Ordre Social. Llei No. 13 (Desembre 30, 1996).
- Modificació del Reglament de col·laboració de les Mútues d'Accidents de Treball. Reial Decret 250 (Febrer 21, 1997).
- Gestió i control de la prestació econòmica per incapacitat temporal. Reial Decret No. 575 (Abril 18, 1997).
- Modificació del Reglament de col·laboració de les Mútues. Reial Decret No. 576 (Abril 18, 1997).
- Desenvolupament de la gestió i control de la prestació econòmica per incapacitat temporal. Ordre Ministerial (Juny 19, 1997).
- Llei de mesures Fiscals, Administratives i de l'Ordre Social. Llei No. 66 (Desembre 29, 1997).
- Modificació de la regulació de la col·laboració voluntària de les empreses en la gestió del Règim General de la SS. Ordre Ministerial (Abril 20, 1998).
- Regulació de l'expedició d'altres mèdiques pels facultatius de l'INSS. Reial Decret No. 1117 (Juny 5, 1998).
- Modificació de la gestió i control de la incapacitat temporal. Models i procediments per la tramitació de comunicats mèdics i altres informes mèdics periòdics. Ordre Ministerial (Setembre 18, 1998).

Recordeu:

- La USL dona suport a l'atenció de la patologia laboral atesa als Centres d'Atenció Primària.
- Per notificar aquests trastorns heu de complimentar i fer-nos arribar una butlleta de notificació.

Unitat de Salut Laboral de Barcelona

Servei de Salut Laboral i Ambiental
 Institut Municipal de la Salut. IMSP
 Pl.Lesseps, 1. 08023 Barcelona
 Tel. 93 238 45 65 - Fax. 93 217 31 97
 E-mail: usl@imsb.bcn.es - <http://www.imsb.bcn.es>

